LINGVISTICĂ GENERALĂ

DESPRE LEGĂTURA DINTRE LIMBĂ ŞI GÎNDIRE

DE

FINUŢA ASAN

Articolul de faţă îşi propune să sintetizeze rezultatele la care au ajuns lingviştii, filozofii şi psihologii sovietici [1] în cercetarea raportului dintre limbă şi gîndire.

Pentru ca problemele discutate să fie cît mai accesibile publicului nostru larg de cititori, vom căuta să exemplificăm, acolo unde va fi posibil, cu material din limba romînă.

Problema legăturii dintre limbă şi gîndire este o problemă străveche; ea a atras atenţia multor gînditori din antichitate şi pînă astăzi. Răspunsurile care s-au dat întrebărilor: ce e gîndirea, ce e limba, cum au apărut ele, ce legătură există între una şi cealaltă, ilustrează în mod viu istoria luptei dintre materialism şi idealism.

---

[1] Ne referim în special la:

G. F. Alexandrov, I. V. Stalin despre limbă ca fenomen social, Moscova, 1952.

N. Antonov, Despre legătura indisolubilă dintre gîndire şi limbă în «Bolşevik», 1952, nr. 15.

A. V. Vostrikov, Clasicii marxism-leninismului despre legătura dintre limbă şi gîndire în «Voprosî filozofii», 1952, nr. 3.

N. A. Kondraşov şi A. G. Spirkin, Originea limbii şi a gîndirii, în «Problemele lingvisticii în lumina lucrărilor lui I. V. Stalin», Bucureşti, Ed. Acad. R.P.R. 1953.

D. P. Gorski, Despre rolul limbii în cunoaştere, în «Voprosî filozofii», 1953, nr. 2.

D. P. Gorski, Cu privire la problemele formării şi dezvoltării noţiunilor, în «Voprosî filozofii», 1952, nr. 4.

D. P. Gorski şi N. G. Kosulev, Contribuţiuni la problema raportului dintre logică şi gramatică, în «Voprosî filozofii», 1953, nr. 6.

I. M. Pratusevici, Despre analizatorul verbelor-motor şi rolul său în procesul cunoaşterii, în «Voprosî filozofii», 1953, nr 6.

A. G. Spirkin, Cu privire la problema legilor limbii, în «Voprosî filozofii», 1953, nr. 5.

BDD-A10262 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:57:10 UTC)

Idealiştii înfăţişează gîndirea şi limba ca manifestări ale forţei divine, ale unui spirit nemuritor. Deşi pornesc pe căi diferite, toţi idealiştii ajung să rupă gîndirea de materie, de creier, să o transforme într-un factor care se situează deasupra lumii, care creează lumea. Idealiştii, fie că identifică limba cu gîndirea, negînd orice deosebire între ele, fie că se străduiesc să demonstreze că între limbă şi gîndire nu există nici o legătură. Din prima categorie fac parte gînditori ca Humboldt şi Wundt, din a doua — filozofii şi lingviştii idealişti, contemporani, din Anglia şi S.U.A. Aceştia din urmă merg atît de departe cu despărţirea limbii de gîndire, încît ajung să afirme posibilitatea schimbului de idei fără mijlocirea limbii, prin intuiţie. La aceeaşi concluzie a ajuns şi N. I. Marr, nu mai puţin idealist decît lingviştii pomeniţi.

Dar nu numai filozofilor, ci şi unor politicieni burghezi le convine să considere că între limbă şi gîndire, între cuvînt şi noţiune nu există nici o legătură. La cea de a VI-a sesiune a adunării generale a Organizaţiei Naţiunilor Unite (decembrie — ianuarie 1952), cînd s-a dezbătut problema definirii « agresiunii », unii diplomaţi ai S.U.A. au încercat să înlocuiască analiza noţiunii de « agresiune » cu o simplă relatare a etimologiei cuvîntului. Ei reduceau definiţia agresiunii la « ofensivă, atac », aşa cum era în latineşte, ocolind cu grijă chestiunea agresiunii puse la cale de imperialiştii Statelor Unite ale Americii. Delegaţia sovietică a demascat trucul diplomaţilor burghezi, arătînd că definirea agresiunii nu se poate face numai pe baza etimologiei, fără o cercetare a noţiunii actuale de « agresiune ».

În opoziţie cu idealiştii, materialiştii consideră gîndirea ca o proprietate a materiei superior organizate, adică a creierului. Materialiştii afirmă că gîndirea prin originea şi dezvoltarea ei, este indisolubil legată de limbă.

Rezolvarea ştiinţifică a problemei naturii limbii şi gîndirii, a originii şi dezvoltării lor, o dă materialismul dialectic creat de Marx şi Engels şi dezvoltat de către Lenin şi Stalin.

În lucrările lor, clasicii marxism-leninismului au arătat că gîndirea şi limba sînt rezultatul activităţii de producţie, că, o dată cu apariţia omului şi a creierului uman, a apărut gîndirea ca proprietate a acestui creier, iar o dată cu gîndirea a apărut şi s-a dezvoltat limba.

În « Ideologia germană », Marx şi Engels au scris: « Limba este la fel de veche ca şi conştiinţa — limba este chiar adevărata conştiinţă practică, existentă şi pentru alţi oameni, şi deci numai astfel existentă şi pentru mine, şi, ca şi conştiinţa, limba ia naştere abia din necesitatea, din nevoia de a comunica cu alţi oameni » (Marx şi Engels, Ideologia germană, în volumul K. Marx, F. Engels, Despre artă şi literatură, Ed. pentru literatură politică, 1953, p. 37).

Din acest citat desprindem cel puţin trei idei: limba a apărut o dată cu gîndirea (« este la fel de veche ca şi conştiinţa »); limba este un fenomen social (limba există pentru mine, întrucît există şi pentru alţii, dacă n-ar exista pentru alţii, adică dacă n-ar fi vorbită într-o societate, ea n-ar exista nici pentru mine,

BDD-A10262 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:57:10 UTC)

pentru că eu, individ izolat, n-aş avea nevoie de limbă); limba apare din trebuinţă, din necesitatea imperioasă de a comunica cu ceilalţi oameni.

Fr. Engels a dezvoltat aceste idei în « Dialectica naturii » şi în special într-unul din capitolele acestei lucrări, intitulat « Rolul muncii în procesul transformării maimuţei în om ».

Deosebirea specifică fundamentală dintre om şi lumea animală constă în faptul că, spre deosebire de animal, omul acţionează asupra naturii, o transformă potrivit nevoilor sale, folosindu-se de uneltele de muncă, pe care şi le creează. În procesul producţiei uneltelor de producţie, pe baza muncii în comun pentru procurarea hranei, pentru construirea locuinţelor, în vederea apărării împotriva fiarelor, au apărut şi s-au dezvoltat gîndirea şi limba. « Dezvoltarea muncii — spunea Engels — contribuia în mod necesar la o strîngere a relaţiilor dintre membrii societăţii, făcînd să crească numărul cazurilor de ajutorare reciprocă, de activitate în comun şi lămurind fiecăruia în parte folosul activităţii în comun. Într-un cuvînt, oamenii în devenire au ajuns să aibă necesitatea de a-şi spune ceva unul altuia. Necesitatea a creat organul respectiv. Încet, dar sigur, gîtlejul nedezvoltat al maimuţei se transformă datorită modulaţiei, ajungînd la modulaţii din ce în ce mai complexe. Organele gurii au învăţat treptat să pronunţe un sunet articulat după celălalt » (Marx, Engels, Opere alese, vol. II, p. 72-73).

Dar atît limba cît şi gîndirea n-au apărut în mod brusc. Condiţiile biologice pentru apariţia gîndirii şi limbii au existat la strămoşul animal al omului. Cercetările au arătat că maimuţele inferioare cunosc 18 sunete diferite, iar cele superioare 32 de sunete. Aceste sunete însă nu alcătuiesc o limbă, ci un fenomen pur biologic, pentru că prin ele animalele nu comunică, nu-şi transmit idei.

Între regnul animal şi om există o continuitate în ceea ce priveşte structura anatomică şi funcţiile fiziologice ale organismului. Dar numai în procesul muncii premisele biologice ale gîndirii şi limbajului au putut să se transforme, să se dezvolte într-o adevărată gîndire şi în limbă. Legătura strînsă dintre dezvoltarea creierului şi munca socială este confirmată de unele date anatomice ale creierului. Centrii principali ai scoarţei cerebrale sînt dispuşi la om în emisfera stîngă, adică acolo unde sînt dispuşi centrii mîinii drepte, organul principal al muncii. Şi centrul principal al limbajului este dispus în apropierea centrului mîinii drepte, adică în emisfera stîngă. La cei care lucrează cu stînga, la « stîngaci », centrul principal al limbajului este dispus în emisfera dreaptă, adică el se mută după centrul mîinii cu activitate dominantă. Aceste fapte confirmă justeţea tezei marxiste despre legătura directă dintre limbaj şi munca omului.

Dacă apariţia muncii şi a limbajului nu a fost posibilă fără dezvoltarea creierului, nu e mai puţin adevărat că atît munca cît şi limba constituie premisele necesare perfecţionării creierului uman. « La început munca, iar apoi împreună cu ea, şi vorbirea articulată, au fost cele două stimulente esen-

BDD-A10262 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:57:10 UTC)

țiale sub influența cărora creierul maimuței s-a transformat, încetul cu încetul, într-un creier omenesc» (Marx, Engels, lucr. cit., p. 73—74).

Din cele spuse pînă aci, credem că a reieșit clar ideea originii comune a limbii și gîndirii în procesul muncii și a legăturii indistructibile dintre ele. Fără un anumit grad de dezvoltare a creierului, fără gîndire deci, limba nu ar fi existat, iar fără limbă, nici gîndirea nu ar fi putut să apară.

I. V. Stalin, în «Marxismul și problemele lingvisticii», a dezvoltat învățătura marxistă despre unitatea dintre limbă și gîndire, fundamentînd în mod magistral teza materialistă potrivit căreia la oamenii normali, care au facultatea limbajului, gîndurile sînt îmbrăcate întotdeauna în învelișul material al limbii și nu există fără limbă.

Răspunzînd la întrebarea tovarășei Krașeninnikova, I. V. Stalin scrie: «Se spune că gîndurile iau naștere în capul omului înainte de a fi exprimate în vorbire, că iau naștere fără materialul limbii, într-o formă, ca să zicem așa, nudă. Dar aceasta este cu desăvîrșire fals. Orice gînduri ar lua naștere în capul omului și oricînd ar lua naștere, ele pot să se nască și să existe numai pe baza materialului limbii, pe baza termenilor și frazelor limbii. Gînduri nude libere de materialul limbii, libere de «materia naturală» a limbii nu există. Limba este «realitatea nemijlocită a gîndirii» (Marx). Realitatea gîndirii se manifestă în limbă. Numai idealiștii pot vorbi despre o gîndire nelegată de «materia naturală» a limbii, despre «gîndire fără limbă» (I. V. Stalin, Marxismul și problemele lingvisticii, p. 41). Mai departe, I. V. Stalin precizează: «Este limpede că din moment ce surdo muții nu au limbă, gîndurile lor nu pot lua naștere pe baza materialului limbii... Gîndurile surdo-muților iau naștere pe baza acelor imagini, percepții, reprezentări despre obiectele lumii exterioare și relațiile dintre aceste obiecte care li se formează în viața de toate zilele, datorită simțului văzului, pipăitului, gustului și mirosului. În afara acestor imagini, percepții, reprezentări, gîndirea este goală, lipsită de orice fel de conținut, adică nu există» (lucr. cit. p. 49).

I. V. Stalin exprimă, după cum se vede, cu o deosebită claritate ideea de bază a învățăturii marxiste despre legătura indisolubilă dintre limbă și gîndire. El subliniază că gîndurile oamenilor normali pot apărea și exista numai pe baza materialului limbii. Prin urmare, limba nu este numai un mijloc de exprimare și de fixare în cuvinte și în propoziții a gîndurilor — ea este și condiția apariției și existenței gîndirii. Ideile fără limbă nu numai că nu pot fi exprimate, dar ele nici nu pot apărea în capul omului. Vom reveni mai departe asupra acestei idei de o importanță deosebită.

Dar legătura dintre limbă și gîndire se vădește nu numai din originea lor comună în procesul muncii, ci și din dezvoltarea lor paralelă cu dezvoltarea societății. «Fiind nemijlocit legată de gîndire — spune I.V. Stalin — limba înregistrează și fixează în cuvinte și în combinații de cuvinte, în propoziții, rezultatele activității gîndirii, succesele omului în munca lui de cunoaștere» (lucr. cit. p.23).

BDD-A10262 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:57:10 UTC)

Prin urmare, paralel cu dezvoltarea gîndirii se dezvoltă şi limba, iar la baza dezvoltării gîndirii stă limba.

Învăţătura marxist-leninistă despre legătura indisolubilă dintre limbă şi gîndire şi-a găsit o desăvîrşită confirmare în rezultatele cercetărilor marelui savant rus I. P. Pavlov.

Lucrările lui I. P. Pavlov şi în special teoria lui despre cel de-al doilea sistem de semnalizare, ca mod specific omenesc de reflectare a realităţii, constituie o profundă fundamentare ştiinţifică a teoriei marxist-leniniste a reflectării.

Academicianul Pavlov a descoperit legile activităţii scoarţei cerebrale, a arătat modul în care lumea obiectivă acţionează asupra sistemului nostru nervos.

Obiectele şi fenomenele mediului înconjurător acţionează asupra organelor de simţ ale animalului şi ale omului, provocînd senzaţii, percepţii şi reprezentări. Animalul şi omul reflectă deci sub formă de senzaţii, percepţii şi reprezentări lumea exterioară care acţionează asupra lor. Iată un exemplu. Sunetele, aspectul, mirosul unei fiare comunică, dau de veste animalului mai slab apropierea pericolului şi animalul mai slab fuge, se ascunde, salvîndu-şi astfel viaţa. Sunetul, aspectul, mirosul fiarei sînt prin urmare cîteva semnale prin care animalul slab ia cunoştinţă de realitate, de fiara care se apropie. Deci senzaţiile pe care le primeşte animalul, împreună cu percepţia şi reprezentarea, formează primul sistem de semnalizare, care provoacă o anumită reacţie.

În lumea animală, acesta este singurul fel de relaţii cu realitatea şi de relaţii reciproce între animale.

La om, în afara primului sistem de semnalizare, a luat naştere, în procesul muncii sociale, un al doilea sistem de semnalizare, care permite gîndirea abstractă şi comunicarea reciprocă dintre oameni, schimbul de idei. Din al doilea sistem de semnalizare fac parte gîndirea şi limbajul. Animalul dobîndeşte date asupra mediului înconjurător prin acţiunea directă a mediului extern asupra organelor sale de simţ; omul, în afară de aceste date, obţine şi alte informaţii despre realitate, cu ajutorul celui de-al doilea sistem de semnalizare, cu ajutorul cuvîntului. Animalul primeşte semnale de la fiară prin văz, miros, auz etc. Omul nu are nevoie să vadă, sau să audă, să miroasă fiara pentru a lua cunoştinţă de ea — e suficient să perceapă cuvîntul « fiară » şi el a şi luat cunoştinţă de existenţa animalului. Cuvîntul « fiară » este un semnal al semnalelor miros, zgomot etc., care anunţă fiara.

I. P. Pavlov a subliniat în repetate rînduri însemnătatea excepţională a celui de-al doilea sistem de semnalizare. Fără abstractizare, fără generalizare, omul nu ar fi putut să pătrundă în esenţa lucrurilor, să dezvăluie legile lumii, nu ar fi putut să cunoască realitatea şi de aceea nu ar fi putut s-o transforme. Noţiunile s-au putut forma numai în cadrul existenţei celui de-al doilea sistem de semnalizare, pentru că noţiunile constituie tocmai rezultatul abstractizării datelor căpătate prin simţuri. Noţiunea este, după cum se ştie, acea formă a

BDD-A10262 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:57:10 UTC)

gîndirii în care se oglindesc însuşirile generale şi esenţiale ale obiectelor. Dar nici o abstractizare şi prin urmare nici o noţiune nu ar fi fost posibilă fără cuvînt. « Orice cuvînt generalizează », spune Lenin în « Caiete filozofice ».

Oricine poate avea la un moment dat reprezentarea unui om pe care l-a văzut pe stradă şi pe care nu ştie cum îl cheamă, sau a unui animal pe care l-a văzut la grădina zoologică şi al cărui nume nu-l cunoaşte, sau a unui instrument expus într-o vitrină, de asemenea necunoscut. Oricine poate avea, prin urmare, reprezentările unor fiinţe şi obiecte concrete, fără a avea nevoie de cuvinte care să denumească aceste fiinţe sau obiecte. Reprezentările au luat naştere în mintea omului pe baza unor date pe care i le-au furnizat simţurile, în cadrul primului sistem de semnalizare.

Noţiunile însă, de exemplu noţiunile de om, de animal, de instrument sau noţiunile de cauzalitate, eficacitate, dragoste, bunătate etc. nu pot apărea, nu pot exista în mintea omului, fără cuvinte. Noţiunea înseamnă tocmai abstractizare şi generalizare. Percepţia, reprezentarea este individuală, concretă, cuvîntul este generalizare. Aşadar, particularitatea specifică a celui de-al doilea sistem de semnalizare constă în aceea că el dă oamenilor posibilitatea de a-şi comunica unii altora ideile. În aceasta constă funcţia lui socială fundamentală. I.P. Pavlov subliniază că între primul şi cel de-al doilea sistem de semnalizare există o strînsă legătură. Interacţiunea dintre ele este baza fiziologică a unităţii şi interacţiunii dintre contemplarea vie, nemijlocită, şi gîndirea abstractă — cele două trepte ale cunoaşterii, calitativ deosebite.

Teza lui Pavlov, după care sistemul verbal de semnalizare reprezintă o abstractizare de la realitate şi după care limba dă posibilitatea comunicării, iar gîndirea se bazează pe sistemul verbal de semnalizare, confirmă ideea marxist-leninistă: « Limba este realitatea nemijlocită a gîndirii » (Marx). «Orice gînduri ar lua naştere în capul omului... ele pot să se nască şi să existe numai pe baza materialului limbii » (Stalin).

Legătura limbii cu gîndirea se manifestă în mod deosebit în gramatică. Acest lucru a reieşit şi din compararea limbilor popoarelor care se găsesc pe o treaptă inferioară de dezvoltare socială cu limbile popoarelor care se află pe o treaptă mai înaltă de dezvoltare. Studiile privitoare la formele gramaticale ale acestor limbi au dus la stabilirea evoluţiei structurii gramaticale, în sensul îmbogăţirii ei cu categorii din ce în ce mai abstracte. În limba unor populaţii de papuaşi care trăiesc pe una din insulele Oceanului Pacific, există un mare număr de prefixe verbale care au funcţie de a indica cu exactitate cîte subiecte acţionează într-un moment dat precum şi numărul de obiecte asupra cărora se exercită acţiunea verbului. Un prefix arată că e vorba de două subiecte şi de un obiect, alt prefix se foloseşte cînd sînt două obiecte şi un subiect, alt prefix pentru mai multe subiecte şi mai multe obiecte etc. Într-o altă limbă a unei populaţii înapoiate există desinenţe verbale care exprimă exact cînd anume s-a săvîrşit, se săvîrşeşte sau se va săvîrşi acţiunea verbului. O desinenţă arată că acţiunea

BDD-A10262 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:57:10 UTC)

s-a săvîrşit dimineaţa, altă desinenţă — toată ziua, alta — seara, alta — noaptea etc. O dată cu dezvoltarea gîndirii, cu îmbogăţirea cunoştinţelor omeneşti cu noţiuni din ce în ce mai abstracte, s-au schimbat şi mijloacele gramaticale, s-a simplificat, s-a redus considerabil şi numărul mijloacelor gramaticale.

Unitatea limbii cu gîndirea se evidenţiază şi atunci cînd comparăm propoziţia cu judecata, cuvîntul cu noţiunea. Orice judecată nu numai că poate fi, dar este în mod necesar exprimată printr-o propoziţie, după cum orice noţiune este neapărat exprimată printr-un cuvînt (sau printr-un grup de cuvinte). Dar dacă între limbă şi gîndire există o unitate indisolubilă, aşa cum am arătat pînă aici, trebuie să subliniem că între ele există şi deosebiri şi contradicţii. E momentul să arătăm că unitatea dintre limbă şi gîndire are un caracter dialectic.

Limba şi gîndirea sînt două fenomene sociale deosebite, avînd fiecare natura sa specifică. Limba este, după cum a arătat I.V. Stalin, «un mijloc, un instrument cu ajutorul căruia oamenii comunică între ei, fac schimb de idei şi se înţeleg reciproc» (I. V. Stalin, Marxismul şi problemele lingvisticii, p. 23). Prin urmare, funcţia fundamentală a limbii ca fenomen social este aceea de a fi mijloc principal de comunicare, fără de care societatea nici n-ar putea exista.

Gîndirea este o funcţie a creierului omenesc; rolul ei este de a reflecta legile naturii şi societăţii sub forma noţiunilor, judecăţilor şi raţionamentelor şi de a servi în felul acesta omului ca instrument de cunoaştere a lumii şi ca mijloc de transformare activă a acesteia. Gîndirea omenească cunoaşte pe zi ce trece tot mai profund legile naturii şi această cunoaştere permite folosirea legilor în scopul îmbunătăţirii vieţii omului. Prin urmare, funcţia fundamentală a gîndirii este aceea de a fi un mijloc de reflectare a lumii obiective, un instrument de cunoaştere a legilor ei şi unul dintre cele mai importante instrumente de transformare a lumii obiective. Gîndirea este în primul rînd o activitate de cunoaştere, limbajul — o activitate de comunicare. Gîndirea reflectă legile naturii şi societăţii, iar limba le exprimă. Limba este învelişul material al gîndirii. Aceasta înseamnă că gîndirea exprimată prin cuvinte devine o realitate accesibilă observaţiei şi perceperii atît pentru cel care vorbeşte, cît şi pentru ceilalţi oameni.

Orice judecată, după cum am văzut mai sus, este exprimată printr-o propoziţie. Dar nu se poate spune că orice propoziţie exprimă o judecată. După cum se ştie, judecata afirmă sau neagă ceva, arată un raport de concordanţă sau de neconcordanţă între două noţiuni. *Toate mamiferele sînt animale. Nu toate animalele sînt mamifere.* Dar propoziţiile nu se mărginesc numai la atîta. Cu o propoziţie întrebi ceva, cu alta ordoni ceva, cu alta te rogi etc. Prin urmare, numai propoziţiile enunţiative, adică acelea care cuprind relatarea obiectivă, neafectivă a unei constatări sau a unei observaţii, corespund judecăţilor; propoziţiile interogative, exclamative şi celelalte nu corespund judecăţilor.

Într-o limbă există uneori mai multe mijloace gramaticale pentru a exprima aceeaşi categorie logică, iar aceleaşi mijloace lingvistice pot corespunde unor

BDD-A10262 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:57:10 UTC)

sensuri şi categorii logice deosebite. Raportul adversativ, de pildă, poate fi exprimat în limba noastră prin mai multe conjuncţii: *însă*, *iar*, *dar*; un raport final poate fi exprimat astfel: citeşte *pentru a învăţa*, *spre a învăţa*, *ca să înveţe* etc.

Pe de altă parte, forma *mîini* poate fi pluralul lui *mînă*, dar şi genitiv-dativul singular nearticulat (unei) *mîini*; *aduc* poate fi şi persoana I singular, indicativ prezent, dar şi persoana a III-a plural a indicativului prezent.

În ceea ce priveşte cuvîntul şi noţiunea, există şi aici neconcordanţe. Nu există noţiune fără cuvînt, dar există cuvinte care nu exprimă noţiuni. De pildă interjecţiile (*ah*! *vai*! *aoleo*!) care concretizează sentimente şi uneltele gramaticale (conjuncţii, prepoziţii, articole), care exprimă diverse raporturi între cuvinte şi propoziţii.

Între cuvînt şi noţiune mai există şi alte deosebiri.

Noţiunile reprezintă reflectarea esenţei obiectelor şi fenomenelor realităţii înconjurătoare, de aceea ele sînt în mod necesar determinate de obiecte, pe cînd alcătuirea de sunete nu este condiţionată, în general, de natura şi proprietăţile acestor obiecte. Noţiunea de «masă» este formată tocmai din caracteristicile esenţiale ale obiectelor din această categorie. Alcătuirea de sunete *m*, *a*, *s*, *ă*, nu se datoreşte însuşirilor obiectului pe care îl denumeşte. Aşa se şi explică de ce aceeaşi noţiune are diverse nume în limbi diferite.

După cum a reieşit din cele spuse pînă acum, cuvîntul are o latură ideală şi o latură materială. Latura ideală este conţinutul, latura materială este forma.

Clasicii marxismului ne învaţă că forma, oricare ar fi ea, rămîne în urma conţinutului său, pentru că conţinutul evoluează mai repede decît forma. Astfel, între formă şi conţinut se iveşte un conflict.

În problema noastră, conţinutul, adică gîndirea, se dezvoltă şi o ia înaintea formei, adică a complexului sonor. Un exemplu este cuvîntul *salariat*. Înainte de 23 August 1944, salariatul era persoana care îşi vindea forţa sa de muncă, ca pe o marfă, capitalistului şi primea în schimb o sumă de bani. După 23 August, în sectorul socialist, salariatul este persoana care munceşte pentru el însuşi, nu pentru exploatator. El nu-şi mai vinde deci forţa de muncă, aceasta încetînd de a mai fi o marfă, şi primeşte o retribuţie care echivalează cu cantitatea şi calitatea muncii sale.

În secolul al XIX-lea, înţelesul cuvîntului *specie* cuprindea ideea de invariabilitate; astăzi, în urma cercetărilor lui Lamarck şi în special ale lui Darwin, dimpotrivă, în sensul *specie* se include ideea evoluţiei, a trecerii de la o calitate la alta.

Prin urmare, conţinutul acestor cuvinte a evoluat, iar forma lor a rămas aceeaşi. Conflictul ivit între conţinutul nou şi forma veche nu s-a rezolvat prin explozie. În limbă, ca şi în societatea fără clase antagonice, nu există revoluţii, «noul nu nimiceşte pur şi simplu vechiul, ci pătrunde în el, îi schimbă natura, funcţiile, fără a-i sfărîma forma, ci folosind-o pentru dezvoltarea

BDD-A10262 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:57:10 UTC)

«noului» (I. V. Stalin, Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S., Ed. pentru literatură politică, 1953, p.53).

Aceste exemple, pe lîngă altele care s-ar mai putea da, demonstrează că limba şi gîndirea sînt două fenomene sociale specifice şi că legătura dintre ele nu e o identitate, ci o unitate dialectică.

Oprindu-ne aici, trebuie să arătăm că problemele schiţate au o importanţă deosebită pentru ştiinţa limbii şi că studierea lor este o sarcină de frunte a lingvisticii noastre.

BDD-A10262 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:57:10 UTC)